

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 9/1985-86 med anledning av ltm Roger Janssons m.fl. hemställningsmotion till landskapsstyrelsen om inledande av planeringen för uppförande av ett kultur- och kongresshus i Mariehamn.

Landstinget har den 24 mars 1986 inbegärt kulturutskottets yttrande över nämnda motion. Utskottet har i ärendet hört vicelanträdet Gunnevi Nordman, arkitektstuderanden Johan Nordberg, överinspektören Göran Frantzén, representanten för kulturnämnden i Mariehamn Eva Törnroos, landskapskonstnären Vibeke Voigt samt skolinspektören Jan-Erik Åkerfelt. Utskottet har dessutom i samband med ärendets behandling besökt Bio Savoy och Kino-teatern och får i anledning härav anföra följande.

I motionen efterlyses planering, inkluderande såväl finansieringslösning, placering, rumsinnehåll, drift som tidtabell, för uppförande av ett kulturhus, kombinerat för kongresser i Mariehamn. Motionärerna hänvisar till en tidigare motion inlämnad till landstinget redan år 1983 med förslag till planeringsstart för ett kulturhus. Denna motions kläm omfattades visserligen inte av landstinget som dock godkände motiveringen, vilken innebar att frågan bör bli föremål för utredning. Motiveringarna, som bringades landskapsstyrelsen till kännedom, har enligt motionärerna inte resulterat i en kraftfull och synlig reaktion från landskapsstyrelsens sida.

Kulturutskottet, som också uttalade sig i anledning av den tidigare motionen i samma ämne, kan konstatera att situationen idag är annorlunda såtillvida att behovet av olika typer av kulturutrymmen framstår betydligt klarare. År 1984 framhöll utskottet att många funktioner, däribland bibliotek, verkstäder för hantverk och utställningsutrymmen, bör inrymmas i ett "kulturhus", medan kulturutskottets majoritet nu menar att utrymmen i första hand bör ställas till förfogande för de två kulturformer som är i störst behov, nämligen teater och musik.

Att utrymmesbehovet för kulturutövare, till vilket utskottet återkommer senare i detta betänkande, är störst inom just teaterns och musikens områden bekräftas av den arbetsgrupp som landskapsstyrelsen tillsatte i mars 1986 och vars uppgift är att "utreda frågan om ett kulturhus beträffande ändamål, placering, utrymmesbehov,

huvudman, befintliga utrymmen, finansiering m.m." Arbetsgruppen, som består av ordföranden Jan-Erik Åkerfelt, Göran Frantzén, Vibeke Voigt och Ildiko Stormbom som sekreterare, har bl.a. kartlagt befintliga utrymmen och den beräknar kunna slutföra sitt arbete inom detta år.

I februari 1986 tillsatte landskapsstyrelsen en annan arbetsgrupp vars uppgift är att utreda behovet av en utbyggnad av Ålands turisthotell. I uppgiften ingår att utreda behovet av konferens- och kongresslokaler, behovet av logiutrymmen, möjligheten att dubbelutnyttja konferens- och kongresslokalerna även för kulturella ändamål samt olika finansieringsformer.

Som tidigare nämndes finner kulturutskottsmajoriteten att behovet av utrymmen är allra störst för framföranden inom teaterns och musikens områden. Valfungerande teaterutrymmen står inte att uppbringa inom landskapet och läget är minst lika dystert inom musikens område, åtminstone för framförande av profan musik. Dessutom behövs det utrymmen också för olika former av dansutövning, för dockteater och för träning av teater och annan scenkonst. Utskottet anser också att lokaler i anslutning till kulturutrymmen med fördel kan ställas till Nordens instituts och kulturrådets förfogande. Eftersom anställda inom institutet och kulturrådet arbetar dagtid torde deras uppgifter dessutom i viss mån kunna kombineras med administration av kulturutrymmen. Utskottet har inte tagit någon slutlig ställning till hur många personer som bör kunna inrymmas i en teater- respektive konsertsal men majoriteten uppskattar antalet till 300 respektive 400-500 personer.

I motionen föreslås ett snabbt inledande av planeringen för uppförande av ett kulturhus kombinerat för kongresser. Utskottsmajoriteten har vid behandlingen av ärendet funnit att denna kombination av flera orsaker inte är ändamålsenlig. Visserligen försiggår kongresser och konferenser till största del på dagtid medan de olika kulturbegivenheterna i regel går av stapeln på kvällstid men erfarenheter från flera håll visar att en samordning är svår, sedd ur både administrativa och planeringsmässiga synvinklar. Dessutom råder motstridiga intressen mellan å ena sidan kultur och å andra sidan konferenser och kongresser. Eftersom de senare drivs med tanke på ekonomisk lönsamhet riskerar kulturen givetvis att hamna på undantag. Slutligen är också kraven på själva utrymmet skilda för de olika verksamhetsformerna med avseende på storlek, utrustning, akustik och arkitektur.

Utskottet har också låtit sig informeras om möjligheterna att i samma sal kombinera tal- och musikframträdanden. Majoriteten har därvid funnit att lösningar av de akustiska problemen i sådana kombinerade salar är både svåra och dyra. Lyckade salar finns givetvis men byggnationen är något av ett lotteri eftersom akustiken är svår att förutspå. Kravet på efterklang i en sådan kombinerad sal varierar mellan 1-3 sekunder. Kombinationen är besvärlig också med beaktande av kraven på salens storlek och de olika behoven av scenutrymme.

Med tanke på behoven, på kombinationssvårigheterna och på de framtida utvecklingsmöjligheterna finner majoriteten i kulturutskottet att separata utrymmen eller byggnader bör beredas teatern, musiken och kongresserna. Om detta inte låter sig göras anser utskottsmajoriteten att som andra alternativ en kombination mellan teatern och musiken kan komma till stånd men då får man också vara beredd att göra en hel del eftergifter som även begränsar utvecklingsmöjligheterna inom de olika konstformerna. Att kombinera kulturen med kongresser och konferenser ser majoriteten av utskottet som den avgjort sämsta lösningen.

Utredning och planering i den här aktuella frågan pågår och resultaten därav bör inväntas. Av denna anledning finner flertalet av utskottets medlemmar inte skäl att godkänna motionen, något som därtill skulle försena hela utredningsarbetet eftersom det hittills gjorda arbetet i de båda grupperna åtminstone delvis skulle vara till spillo. Ledamoten Lindholm har inte omfattat utskottsmajoritetens åsikt utan har till betänkandet fogat skriftlig reservation.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Landstinget måtte förkasta hemställningsmotionen nr 36/1985-86.

Mariehamn den 30 september 1986.

På kulturutskottets vägnar:

Barbro Sundback
ordförande

Susanne Eriksson
sekreterare

Närvarande vid ärandets avgörande behandling: ordföranden Sundback, viceordföranden Gustafsson samt ledamöterna Fagerholm, Lindholm och Sundberg.

RESERVATION till kulturutskottets betänkande nr 9/1985-86.

Undertecknad reserverar mig mot kulturutskottets majoritets beslut att avslå motionen med följande motiveringar:

utskottets behandling av motionen har varit otillfredställande. Man har valt att höra en oerfaren person om möjligheterna att kombinera teater, musik och konferansutrymmen utbyggnadsteknisk och akustisk synvinkel och på detta utlåtande baserat åsikten om det omöjliga i denna kombination. Det är orealistisk att tänka sig att Åland skulle ha råd att bygga två eller tre skilda byggnader för dessa ändamål. En kombination av funktionerna och ett maximalt utnyttjande av lokaliterna är nödvändig om vi överhuvudtaget skall kunna förverkliga landskapets trängande behov av utrymmen för såväl teater, konserter, som kongresser.

Befintliga utrymmen för kulturella aktiviteter är i dag ytterst otillfredställande

Landskapets beslut att tillsätta två utredningar en för kongress och en för kulturhus, följer inte landstingets uttalade önskemål i enlighet med finansutskottets betänkande nr 18/1984-85 och nr 1/1985-86.

Finansiering och placeringssort har utskottet överhuvudtaget inte diskuterat.

Utgående från den fördröjning av ärendet som landskapsstyrelsen, som själv utlovat färdiga utredningar, att föreligga hösten 1985 ! så starkt bidragit till, finner jag att motionens kläm bör godkännas och de däri föreslagna åtgärderna förverkligas utan ytterligare dröjsmål, så att slutliga beslut om förverkligande av ett kombinerat kultur/kongresshus kan tagas i Ålands Landsting under år 1987.

Mariehamn den 2 oktober 1985

Eleanor Lindholm